

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
«25» жовтня 2023 року,
протокол № 5.

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК
«25» жовтня 2023 року
м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування

м. Хмельницький
2023

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри менеджменту, економіки,
статистики та цифрових технологій
кандидатка економічних наук, доцентка

«06» вересня 2023 року

Тетяна ПІХНЯК

СХВАЛЕНО:

Рішення кафедри менеджменту,
економіки, статистики та цифрових технологій
«08» вересня 2023 року, протокол № 1

Завідувачка кафедри, кандидатка економічних
наук, доцентка

«08» вересня 2023 року

Наталія ЗАХАРКЕВИЧ

Деканеса факультету публічного управління,
кандидатка наук з державного управління,
доцентка

«11» вересня 2023 року

Тетяна ПІДЛІСНА

ПОГОДЖЕНО:

Рішення методичної ради університету
«19» жовтня 2023 року, протокол № 2.

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка

«19» жовтня 2023 року

Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 4
2. Заплановані результати навчання	– 4
3. Програма навчальної дисципліни	– 6
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 11
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 11
4.2. Аудиторні заняття	– 12
4.3. Самостійна робота студентів	– 12
4.4. Індивідуальні завдання	-
5. Методи навчання та контролю	– 12
6. Схема нарахування балів	– 13
7. Рекомендовані джерела	– 13
7.1. Нормативно-правові акти	– 13
7.2. Монографії	– 13
7.3. Підручники та навчальні посібники	– 14
7.4. Допоміжні джерела	– 14
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 15

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	28 Публічне управління та адміністрування
2.	Код і назва спеціальності	–	281 Публічне управління та адміністрування
3.	Назва спеціалізації	–	спеціалізація не передбачена
4.	Назва дисципліни	–	Економічна теорія
5.	Тип дисципліни	–	обов'язкова
6.	Код дисципліни	–	ЗПО 2
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9.	Курс / рік навчання	–	перший
10.	Семестр	–	перший (ДФН) / другий (ЗФН)
11.	Обсяг вивчення дисципліни:		
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	5,0 / 150
	2) денна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	64
	% від загального обсягу лекційні заняття (годин)	–	42,7
	% від обсягу аудиторних годин семінарські заняття (годин)	–	32
	% від обсягу аудиторних годин самостійна робота (годин)	–	50
	% від загального обсягу тижневих годин:		
	аудиторних занять	–	4
	самостійної роботи	–	5,4
	3) заочна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	36
	% від загального обсягу лекційні заняття (годин)	–	24
	% від обсягу аудиторних годин семінарські заняття (годин)	–	18
	% від обсягу аудиторних годин самостійна робота (годин)	–	50
	% від загального обсягу	–	114
	% від загального обсягу	–	76
12.	Форма семестрового контролю	–	екзамен
13.	Місце дисципліни в логічній схемі:		
	1) попередні дисципліни	–	-
	2) супутні дисципліни	–	-
	3) наступні дисципліни	–	«Макроекономіка»; «Теорія організації»; «Менеджмент в органах публічного управління»; «Статистика»; «Публічні фінанси та бюджетування»; «Планування управлінської діяльності в умовах змін»; «Технології прийняття публічно-управлінських рішень»; «Управління проектами регіонального та місцевого розвитку»; «Політика європейської та євроатлантичної інтеграції»; «Міжнародні економічні відносини»; «Розміщення продуктивних сил»; «Регіональна

економіка»; «Соціальна економіка»;
«Макрофінансовий аналіз»; «Цифрова
економіка»; «Муніципальний маркетинг»;
«Місцеві фінанси»; «Бюджетна система».

14. Мова вивчення дисципліни – українська

2. Заплановані результати навчання

<p>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p><i>Загальні компетентності:</i></p> <p>ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями. ЗК 2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК 8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p><i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:</i></p> <p>СК 1. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів. СК 6. Здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій. СК 10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.</p>
<p>Результати навчання</p>	<p>ПР 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства. ПР 8. Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень. ПР 11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції. ПР 13. Використовувати методи аналізу та оцінювання програм сталого розвитку. ПР 14. Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов. ПР 16. Використовувати дані статистичної звітності, обліку та спеціальних досліджень у професійній діяльності.</p>

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:

1. Знання

(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)

1.1) відтворювати суть категорій і законів, які характеризують виробничі відносини на всіх рівнях;

1.2) називати форми організації суспільного виробництва;
1.3) визначати суть відносин власності, форми власності;
1.4) називати основні фактори суспільного виробництва;
1.5) описувати ознаки конкуренції та монополії в ринковій економіці.
2. Розуміння
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>
2.1) пояснювати зміст капіталу, основного та оборотного;
2.2) класифікувати економічні потреби та інтереси;
2.3) описувати закономірності функціонування ринкового господарства;
2.4) з'ясувати закономірності процесу відтворення, формування господарського механізму;
2.5) розуміти основи ринкової поведінки підприємства.
3. Застосування знань
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) виявляти зв'язок між потребами, ресурсами та економічними інтересами;
3.2) обчислювати величину вартості товару, норм додаткової вартості, норми прибутку, норми амортизації, ціни землі;
3.3) розраховувати показники економічної та соціальної ефективності виробництва;
3.4) пояснювати причини виникнення та шляхи подолання інфляції;
3.5) показувати місце та роль власності в економічній системі.
4. Аналіз
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) аналізувати такі явища як інфляція, безробіття, циклічність;
4.2) протиставляти функціонування торговельного, позичкового та акціонерного капіталу;
4.3) обчислювати ефективність використання основних факторів виробництва;
4.4) виділяти роль підприємства як основної виробничої ланки національної економіки;
4.5) робити висновок про економічну політику держави.
5. Синтез
<i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) встановлювати зв'язок заробітної плати з вартістю робочої сили;
5.2) узагальнювати основні проблеми та суперечності трансформації економіки в Україні;
5.3) аргументувати необхідність системи соціального захисту населення;
5.4) пояснювати механізм формування та розподілу доходів;
5.5) формулювати дії грошового ринку та грошової системи.
6. Оцінювання
<i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати сучасні проблеми реформування галузей економіки України;
6.2) робити висновок щодо ролі України в світовому господарстві;
6.3) давати оцінку формам, методам та інструментам регулювання економіки;
6.4) аргументувати вплив глобальних проблем сучасності на національну економіку України;
6.5) пояснювати наслідки глобалізації світогосподарських зв'язків.
7. Створення (творчість)
<i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) розробляти висновки про події економічного життя держави;
7.2) складати план поведінки економічних суб'єктів в умовах ринку;
7.3) передбачати економічну політику уряду;
7.4) пропонувати заходи, спрямовані на розвиток національної економіки.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії

Зародження економіко-теоретичних знань. Становлення і основні етапи розвитку економічної теорії як науки. Сучасні напрями, школи і течії економічної теорії. Розвиток економічної думки в Україні.

Предмет економічної теорії і його тлумачення різними школами. Складові частини сучасної; економічної теорії. Позитивна та нормативна економічна теорія. Економічне мислення, його види та роль у розумінні економічного життя суспільства.

Економічні закони, принципи і категорії. Система економічних законів. Методологічні аспекти пізнання, механізму дії та використання економічних законів.

Методи пізнання економічних процесів і явищ. Загальні та спеціальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції економічної теорії.

Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія та економічна політика. Економічна теорія як основа економічної політики. Основні напрями, пріоритети, методи, інструменти економічної політики.

Тема 2. Економічна система суспільства

Економічні потреби суспільства, їх суть та структура. Піраміда Маслоу. Поняття безмежності потреб. Закон зростання потреб та механізм його дії. Проблеми використання закону зростання потреб у процесі виробництва матеріальних благ. Економічні блага.

Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація. Суперечності інтересів економічних суб'єктів та форми їх розв'язання. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу.

Економічна система, її сутність та основні структурні елементи. Типи економічних систем. Традиційна економіка. Економічна система вільного капіталізму. Командно-адміністративна система. Система змішаної економіки. Перехідні економічні системи, їх зміст та основні риси. Формування інституційних та економічних умов переходу до нової системи господарювання. Криза та розпад командно-адміністративної системи і необхідність переходу економіки постсоціалістичних країн до ринкових відносин. Концепції різноманітності форм переходу різних країн до ринкової економіки.

Основні напрями формування сучасних ринкових відносин. Формування державного і ринкового механізмів регулювання економіки.

Власність як економічна категорія. Суб'єкти та об'єкти. Типи, форми і види власності. Основні тенденції розвитку власності на сучасному етапі. Необхідність різноманітних форм власності в ринковій економіці. Трансформація форм власності в Україні. Роздержавлення. Приватизація. Світовий досвід. Сучасний стан відносин власності в Україні. Економічні школи щодо періодизації суспільного розвитку.

Тема 3. Виробництво, його сутність та роль у житті суспільства

Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку. Зміст і структура суспільного виробництва. Матеріальне та нематеріальне виробництво, їх сутність і взаємозв'язок.

Ресурси виробництва та їх види. Використання економічних ресурсів. Абсолютна та відносна обмеженість (рідкісність) ресурсів. Межа економічних можливостей.

Економічний вибір. Крива виробничих можливостей. Основні фактори виробництва та їх взаємозв'язок. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники.

Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне. Еволюція товарного виробництва. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Проста і розвинена форми товарного виробництва, їх спільні риси та відмінності. Товарне виробництво як основа ринкової економіки та його роль в економічному розвитку суспільства.

Тема 4. Теорія товару і грошей

Товар і його властивості. Вартість. Мінова вартість. Споживна вартість та її показники.

Теорії вартості: трудова, маржиналістська і неокласична. Розвиток товару і товарного виробництва за сучасних умов.

Теоретичні концепції виникнення та сутність грошей. Функції грошей. Історичний підхід у розгляді функцій грошей. Види грошей: паперові, металеві, кредитні, безготівкові, електронні. Обіг готівкових та безготівкових грошей. Сучасні зміни в грошовому обігу. Закон грошового обігу. Історичний досвід України в створенні національної грошової одиниці.

Інфляція, її суть і причини. Темпи інфляції. Види інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції.

Роль міжнародних інвестицій у відновленні України.

Тема 5. Капітал підприємства, його кругообіг та обіг

Сутність капіталу, його матеріально-речовий зміст та соціально-економічна форма. Капітал як фактор виробництва. Структура капіталу та його обіг. Кругообіг капіталу. Промисловий капітал. Стадії кругообігу і функціональні форми промислового капіталу. Основний капітал. Фізичне та моральне зношення основного капіталу. Механізм відтворення основного капіталу. Амортизація. Норма амортизації. Амортизаційний фонд як одне з джерел відтворення основного капіталу. Обіговий капітал. Час і швидкість обігу. Фактори, що впливають на швидкість обігу. Оборотні засоби та їх структура. Показники ефективності використання основного та обігового капіталу. Рентабельність.

Тема 6. Доходи населення, їх формування та розподіл

Доходи, їх види та джерела формування. Сутність та механізм розподілу доходів. Функціональний та персональний розподіл доходів. Форми розподілу доходів за трудові результати та економічну діяльність.

Заробітна плата: сутність, форми та системи заробітної плати. Дохід від кооперативно-колективної та індивідуальної трудової діяльності. Підприємницький дохід. Доходи від власності та рентні доходи. Сімейні доходи, їх структура та використання. Заощадження як необхідний елемент у структурі сімейних доходів. Номінальні та реальні доходи. Диференціація доходів та її межі. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині.

Соціальні аспекти економічних відносин. Рівень та якість життя населення. Прожитковий мінімум. Бідність. Необхідність та сутність системи соціального захисту населення. Основні елементи механізму соціального захисту. Державне регулювання розподілу доходів. Роль держави у забезпеченні соціального захисту в умовах переходу до ринкової економіки.

Відновлення соціальної сфери та підтримка громадян у період війни.

Тема 7. Ринкова економіка: суть, функції і структура. Суб'єкти ринкової економіки

Теоретичні засади становлення ринкових відносин. Об'єктивні передумови виникнення ринку. Поняття ринок. Риси, структура та функції ринку. Види ринків. Критерії класифікації ринків та їх структура. Характерні ознаки сучасного ринку.

Об'єктивна зумовленість та сутність ринкової інфраструктури. Основні суб'єкти ринкової економіки. Держава як суб'єкт ринкового господарства. Соціально-економічна характеристика елементів ринку та умови їх формування в Україні.

Сутність попиту і фактори, що його визначають. Закон попиту. Винятки дії закону попиту. Крива попиту. Зв'язок між попитом і ціною. Зміщення кривої попиту під впливом дії нецінових факторів.

Пропозиція: зміст і фактори, що на неї впливають. Закон пропозиції. Крива пропозиції та її властивості. Зв'язок між пропозицією і ціною. Нецінові фактори зміни пропозиції. Зміщення кривої пропозиції під впливом дії нецінових факторів. Особливості формування і зміни кривих пропозицій в перехідних економічних системах.

Ринкова рівновага. Утворення рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Фактори, які впливають на зміну ринкової рівноваги.

Сутність ціни. Механізм формування і функції ціни. Види цін. Концепція ціноутворення по Маршалу.

Сутність конкуренції. Місце конкуренції в ринковій економіці. Форми конкуренції. Типи

конкурентної поведінки. Функції конкуренції. Методи конкурентної боротьби. Позитивні й негативні наслідки конкуренції.

Монополія та типи монополізації. Види монополій. Монопольна влада. Критерії та межі монополізації економіки. Недоліки надмірної монополізації економіки. Економічні наслідки монополій. Ринок монополістичної конкуренції. Особливості монополістичної конкуренції. Олігополістичний ринок. Суть олігополії. Олігополія і конкуренція. Олігополія та економічна ефективність.

Антимонопольна політика і антимонопольне законодавство. Світовий досвід створення антимонопольного законодавства. Проведення антимонопольної практики. Антимонопольна політика в Україні.

Ефективні стратегії для відновлення ринкової економіки після кризи.

Тема 8. Підприємство та підприємництво в ринковій економіці

Підприємство як суб'єкт економічної системи. Організаційно-правові форми підприємств. Соціально-економічна характеристика підприємств. Функції підприємства. Організація процесу виробництва. Обмеженість ресурсів та шляхи її подолання.

Продукція підприємств та її економічні форми. Суть підприємництва та умови його існування. Види та суб'єкти підприємницької діяльності. Форми підприємництва. Підприємництво і бізнес. Перспективи розвитку підприємництва в Україні. Проблема банкрутства підприємств. Законодавство про банкрутство.

Переваги і недоліки цифровізації для малих та середніх підприємств.

Стратегії для відновлення промислового виробництва країни. Виклики та можливості для малого бізнесу під час та після завершення війни в Україні. Програми підтримки малого та середнього бізнесу під час відновлення.

Тема 9. Капітал сфери обігу

Сфера обігу в ринковій економіці. Виникнення сфери товарного обігу в процесі еволюції товарно-грошових відносин. Сутність, функції та місце сфери обігу у ринковій економіці. Сфера обігу як сфера функціонування торговельно-мінових та кредитних відносин, торговельного та позичкового капіталу. Торговельний капітал та його еволюція за сучасних умов. Особливості сфери функціонування торговельного капіталу та його функціональна структура. Сучасні форми торговельного підприємництва. Товарна біржа. Торгові доми. Інтернет-торгівля у сфері ринкової інфраструктури. Торговельний прибуток і його норма.

Позичковий капітал як відокремлена частина грошових функціональних форм промислового і торговельного капіталу. Сутність та джерела позичкового капіталу. Позичковий процент і його джерела. Норма позичкового проценту та його динаміка. Роль процентної ставки. Кредит як форма руху позичкового капіталу. Форми кредиту. Роль і функції кредиту в сучасній ринковій економіці.

Банківська система як інфраструктурний елемент сучасної ринкової економіки. Банки, їх види та функції. Позабанківські кредитні заклади. Акціонерно-корпоративний капітал. Цінні папери акціонерних товариств. Акції. Облігації. Казначейські зобов'язання та ощадні сертифікати. Ринок цінних паперів. Фондова біржа та її функції.

Тема 10. Ринкові відносини в аграрному секторі

Аграрна сфера виробництва та її особливості. Сутність аграрних відносин. Форми господарювання у сільському господарстві: фермерські, кооперативні, державні, змішані. Рентні відносини. Сутність земельної ренти, її види та механізм створення. Розподіл і використання рентного доходу. Ринок землі. Попит і пропозиція на землю. Ціна землі.

Агропромислова інтеграція й агропромисловий комплекс. Механізм реалізації аграрних відносин в сучасних умовах. Державна політика регулювання та підтримки сільськогосподарського виробника.

Інновації в сільському господарстві після війни.

Тема 11. Держава та її економічні функції

Необхідність і межі державного регулювання ринкової економіки. Держава як суб'єкт економічної системи. Теоретичні погляди на роль держави в економіці та їх еволюція. Економічні функції держави. Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки.

Фінансова система. Суть і структура фінансової системи. Державний бюджет. Місцеві бюджети. Формування доходів і витрат державних та місцевих бюджетів.

Податки. Елементи системи оподаткування. Крива Лаффера. Функції податків: фіскальна, регулююча, стимулююча. Класифікація податків. Бюджетно-податкова система як інструмент економічної політики держави. Необхідність державного регулювання в умовах ринкової економіки. Співвідношення державного і ринкового механізмів регулювання національної економіки.

Цифровізація та її вплив на ефективність державних послуг.

Відновлення ліквідності та стабільності фінансової системи країни. Інструменти монетарної політики у поствоєнний період. Стабільність валютного курсу в умовах відновлення країни.

Тема 12. Світове господарство і міжнародні економічні відносини

Сутність та етапи становлення світового господарства. Структура, основні риси та закономірності його розвитку. Інтернаціоналізація господарського життя. Інтеграційні процеси на сучасному етапі. Основні форми міжнародних економічних відносин та види інтеграційних формувань. Міжнародна економічна інтеграція. Інтеграційні зв'язки й механізм міжнародного співробітництва. Головні інтеграційні угруповання світу. Процеси інтеграції у Європі та її форми. Роль транснаціональних корпорацій в інтернаціоналізації суспільного виробництва. Місце Європейського економічного співтовариства у світовій економіці. Перспективи інтеграції економіки України у світову економічну систему. Роль міжнародних організацій у відновленні економіки країни.

Роль України в європейській політиці безпеки. Соціальні аспекти євроінтеграції в Україні. Політика безпеки в контексті євроінтеграції. Роль міжнародної допомоги у відновленні України.

Міжнародна торгівля та її економічні основи. Міжнародний поділ праці, його принципи і форми. Міжнародна спеціалізація і кооперація виробництва. Особливості поділу праці в сучасних умовах. Теорії міжнародної торгівлі. Протекціонізм і вільна торгівля. Митні та немитні засоби регулювання зовнішньої торгівлі. Всесвітній ринок товарів та послуг. Структура світового ринку. Основні тенденції розвитку світового ринку. Методи конкурентної боротьби на світовому ринку. Міжнародні торговельні організації.

Міжнародний рух капіталів. Причини, форми вивозу капіталу. Особливості вивозу капіталу на нинішньому етапі розвитку світового господарства. Наслідки вивозу капіталу. Прямі та портфельні інвестиції. Міжнародні кредити.

Міжнародний валютний фонд. Європейський банк реконструкції та розвитку. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Зміст і структура світової валютної системи. Валютні ринки. Конвертованість національних валют. Фіксований і плаваючий курс. Міжнародні валютно-фінансові організації.

Міжнародна міграція робочої сили. Сутність і причини міжнародної міграції робочої сили. Основні напрями міграції. Утворення міжнародного ринку робочої сили.

Тема 13. Економічні аспекти глобальних проблем

Причини виникнення, сутність і класифікація глобальних проблем. Глобальні проблеми і шляхи їх розв'язання людством. Сучасні глобальні проблеми.

Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Екологічна криза та форми її прояву. Демографічні проблеми світу та шляхи їх вирішення. Проблема та шляхи скорочення зон зубожіння, голоду і хвороб у світі.

Роль України в європейській політиці безпеки. Євроінтеграція та енергетична безпека. Соціальні аспекти євроінтеграції в Україні.

Основні екологічні проблеми в Україні під час війни та їх вирішення в рамках сталого розвитку. Вплив війни на навколишнє середовище в Україні. Екологічні аспекти відновлення після війни. Інноваційні технології для відновлення країни. Досвід інших країн у відновленні після конфліктів.

Вплив цифровізації на розвиток «зелених» технологій та сталого розвитку.

Необхідність і форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем та розвитку світового господарства.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін. зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін. зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Предмет і метод економічної теорії	10	2	2	-	-	6	10	1	1	-	-	8
2.	Економічна система суспільства	14	4	4	-	-	6	14	1	1	-	-	12
3.	Виробництво, його сутність та роль у житті суспільства	12	2	2	-	-	8	12	2	1	-	-	9
4.	Теорія товару і грошей	14	4	2	-	-	8	14	2	1	-	-	11
5.	Капітал підприємства, його кругообіг та обіг	12	2	4	-	-	6	12	2	2	-	-	8
6.	Доходи населення, їх формування та розподіл	16	4	4	-	-	8	16	2	2	-	-	12
7.	Ринкова економіка: суть, функції і структура. Суб'єкти ринкової економіки	10	2	2	-	-	6	10	2	2	-	-	6
8.	Підприємство та підприємництво в ринковій економіці	12	2	2	-	-	8	12	1	2	-	-	9
9.	Капітал сфери обігу	10	2	2	-	-	6	10	1	1	-	-	8
10.	Ринкові відносини в аграрному секторі	10	2	2	-	-	6	10	1	1	-	-	8
11.	Держава та її економічні функції	10	2	2	-	-	6	10	1	2	-	-	7
12.	Світове господарство і міжнародні економічні відносини	10	2	2	-	-	6	10	1	1	-	-	8
13.	Економічні аспекти глобальних проблем	10	2	2	-	-	6	10	1	1	-	-	8
	Всього годин:	150	32	32	-	-	86	150	18	18	-	-	114

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

4.3.1. Самостійна робота здобувачів вищої освіти включає завдання до кожної теми.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Здобувачі вищої освіти денної форми навчання виконують індивідуальні завдання у формі наукової роботи.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи здобувачів вищої освіти, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) створення проблемних ситуацій;
- 3) методи візуалізації (слайдова презентація);

На семінарських заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- інформаційне повідомлення;
- методи активного слухання, диференціації та методи рефлексії.

Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або тестове опитування у Гугл-формі щодо засвоєння матеріалу;
- 2) усне або тестове опитування у Гугл-формі на семінарських заняттях;
- 3) вирішення практичних ситуацій;
- 4) захист підготовленої презентації.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі екзамену.

Структура екзаменаційного білету включає 1 теоретичне питання, 25 тестових завдань та практичну ситуацію.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування здобувачам вищої освіти балів за результатами навчання здійснюється відповідно до даної схеми.

6.2. Обсяг балів, здобутих здобувачем вищої освіти під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань, визначається в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Нормативно-правові акти

1. Господарський кодекс України: Кодекс України поточна редакція від 15.11.2024, № 436-IV. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

3. Про Державний бюджет України на 2024 рік: Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, №№ 97–100, ст. 393 (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 3978-IX від 18.09.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text>.

4. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>.

5. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України № 2464-17, редакція від 03.09.2024. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 2–3. Ст. 11 (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-vi>.

7.2. Монографії

6. Башнянин Г.І., Москва М.Г., Вірт М.Я., Піхняк Т.А. Державне управління малим підприємством у трансформаційній економіці України: монографія. Львів: ЛІГА-ПРЕС, 2014. 170 с.

7. Держава і ринок в економічному розвитку та у повоєнному відновленні: зарубіжний досвід: колективна монографія / В.В. Небрат, Н.А. Супрун та ін.; за ред. д. е. н. В.В. Небрат; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2024. 416 с. URL: http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2024/11/2024_derzhava_i_rynok.pdf.

8. Економічні суперечності глобалізації та локалізації: форми руху і розв'язання: колективна монографія / за ред. акад. НАН України А.А. Гриценка; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»; ДННУ «Академія фінансового управління». Київ, 2024. 588 с.

9. Мобільність робочої сили України: тенденції та перспективи: колективна монографія / за наук. ред. д. е. н., проф. І.Л. Петрової, д. е. н. В.В. Близнюк; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2023. 334 с. URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/Mobilnist-robochoi-syly-Ukrainy.pdf>.

10. Національна транзитивна економічна система: розвиток ринкових відносин та економічна політика: монографія / О.А. Артеменко, О.Г. Бакланова, М.І. Зверяков та ін.; за заг. ред. М.І. Зверякова. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 224 с.

11. Поведінка домашніх господарств України: моделі та особливості регулювання: монографія. / Зоя Галушка, Ганна Катаранчук. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2018. 190 с.

12. Синчак В.П., Самарічева Т.А. Податок на додану вартість у системах ціноутворення й оподаткування молокопереробних підприємств: монографія. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. 180 с.

13. Сучасний стан та перспективи економічного розвитку України: теорія, методологія, практика: колективна монографія. Полтава: ПП «Астрія», 2023. 225 с. URL: <https://www.economics.in.ua/2023/04/collectivemonograph.html>.

14. Трансформаційні процеси у податковій системі України: монографія / за заг. ред. І.С. Волохової. Одеса: Атлант ВОІ СОІУ, 2018. 384 с.

7.3. Підручники та навчальні посібники

15. Андрющенко А.М. Економічна теорія: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2022. 520 с.

16. Галушка З.І., Поченчук Г.М. Економіка: теорія і практика: підручник. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2020. 232 с.

17. Економічна теорія: навчальний посібник / укл. М.І. Колосінська, С.І. Белей, С.В. Бойда. Чернівці: Чернівец. нац. унів-т., 2021. 200 с.

18. Економічна теорія: навчальний посібник / Л.С. Шевченко, О.А. Гриценко, О.С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л.С. Шевченко. 2-ге вид. Харків: Право, 2019. 268 с.

19. Круш П.В. Основи економічної теорії: навчальний посібник, 2023. 448 с.

20. Мацелюх Н.П. Основи економічної науки: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 324 с.

21. Сірко А.В. Економічна теорія. Політекономія: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2016. 416 с.

22. Стратегії розвитку бізнесу: теорія і практика: навчальний посібник / Зоя Галушка, Олена Лусте. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 288 с.

23. Чепінога В.Г. Економічна теорія: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 656 с.

7.4. Допоміжні джерела

24. Vita M. Havryliuk, Volodymyr K. Rudyk, Nataliia L. Korzhenivska, Tetiana A. Pikhniak and Ivanna O. Cheschnevska. The Strategy for Managing Financial Resources of the Pension System of the Oecd Countries and Ukraine. *Economic Affairs*, Vol. 68 (Special Issue), pp. 757–764, May 2023.

25. Ihor Yaremko, Tetyana Pikhnyak, Nataliya Dumych. The use of financial instruments: European experience and lessons for Ukraine. *International Economic Journal. Economics, Entrepreneurship, Management*. Vol. 9, No. 2. 2022. pp. 19–30. DOI: 10.23939/eem2022.02.019.

26. Піхняк Т.А., Березюк А. В. Інфляція в Україні: причини, наслідки та антиінфляційна

політика. *Економіка, фінанси, облік, управління та право: проблеми, тенденції, досягнення*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 9 листопада 2021 р.): у 2 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2021. Ч. 1. С. 6–8.

27. Піхняк Т.А., Костарной С.В. Податкові преференції, як засіб підтримки суб'єктів господарювання в умовах пандемії. *Збірник праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Д. Моторного (ТДАТУ). Серія «Економічні науки»*. 2022. № 1 (45). С. 112–118.

28. Піхняк Т.А. Економічні наслідки сучасних проблем в Україні: Covid-19. *Фінанси та підприємництво: стан, проблеми та перспективи змін у кризовій економіці*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 20 лютого 2021 року). Східноукраїнський інститут економіки та управління. Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2021. С. 43–46.

29. Піхняк Т.А. Фактори підвищення ефективності діяльності суб'єктів малого підприємництва. *Current issues of science and education: XIV Міжнародна науково-практична конференція* (23–26 березня 2021 р., Рим, Італія). С. 46–50.

30. Trusova, N., Kotvytska, N., Pikhniak, T., Pavlova, M., Plotnichenko, S. & Sakun, A. (2022). Attracting foreign investment in cyclic imbalances of the economy. *Scientific Horizons*, 25 (5), pp. 101–116. DOI: 10.48077/scihor.25(5).2022.101-116.

31. Трусова Н.В., Радченко Н.Г., Піхняк Т.А. Податки в системі мобілізації публічних доходів. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного. Серія «Економічні науки»*. 2021. № 2 (44). С. 193–201.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua.
6. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
7. Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
8. Офіційний сайт наукового журналу «Економіка України». URL: <http://www.economukraine.com.ua/index.php>.
9. Офіційний сайт збірника наукових праць «Економічна теорія та право». URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua>.
10. Офіційний сайт науково-теоретичного журналу «Економічна теорія». URL: <http://etet.org.ua>.
11. Офіційний сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua>.
12. Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua>.
13. Офіційний сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua>.
14. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org/external/>.
15. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua>.

Оновлення робочої програми:

Викладач дисципліни:

доцентка кафедри менеджменту, економіки,
статистики та цифрових технологій,
к. е. н, доцентка

«27» серпня 2024 року

Тетяна ПІХНЯК

Схвалено кафедрою менеджменту, економіки,
статистики та цифрових технологій
«27» серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувачка кафедри
«27» серпня 2024 року

Наталія ЗАХАРКЕВИЧ